

RECOMANACIONS

REFERIDES A L'INFORME: ELS DISCURSOS D'ODI: LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ, XARXES SOCIALS I ESFERA PÚBLICA

Consell de l'Audiovisual
Comunitat Valenciana



Consell de l'Audiovisual
Comunitat Valenciana

(Publicat en l'apartat "Documents d'interés")

A l'agost de l'any 2017 el Parlament Europeu va presentar una Proposta de Resolució sobre notícies falses a través de la qual es demanava a la Comissió Europea que afrontara la creació de marcs legislatius destinats a les notícies falses i a la incitació a l'odi, que inclogueren responsabilitats dels qui gestionen les plataformes en línia. Parlem d'uns marcs que han de ser compatibles amb la llibertat d'expressió però que no eximisquen els proveïdors dels controls pertinents i tènicament possibles.

La regulació dels discursos d'odi no implica haver de limitar la llibertat d'expressió, però sí que planteja la necessitat d'establir uns certs límits, amb l'objectiu de protegir altres drets fonamentals, com el dret a la igualtat o a la dignitat. Les casuístiques que poden obrir la possibilitat de condicionar la llibertat d'expressió inclouen tant lleis com decisions i actuacions polítiques que determinen límits justificats, proporcionals i raonables. En conseqüència, qualsevol restricció sempre ha de comptar amb una base jurídica constitucional prou motivada; a més, els mecanismes i les actuacions destinades a delimitar possibles excessos i/o limitacions d'unes certes opinions o idees publicades en la xarxa haurien de ser els mateixos que s'apliquen fora d'ella, encara que en el marc legislatiu s'hagen produït algunes novetats en l'àmbit de l'expressió i en el de la difusió d'alguns continguts específics de les xarxes socials. Es fa referència, per consegüent, a reformulacions legislatives que sempre hauran d'acatar els drets i hauran de planificar estructures consolidades en els paràmetres de mesura dels continguts (sempre d'acord amb l'article 19 (3) del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (PIDCP), que determina que una restricció a la llibertat d'expressió ha d'estar arreplegada per llei, i que esta restricció sempre ha de ser estrictament necessària i proporcionada.

Com a conseqüència de tot això, i tenint en compte el recorregut de propostes i/o la concreció de resolucions etc. que ha dut a terme la Unió Europea en els últims anys, recollides en l'informe Els discursos d'odi: llibertat d'expressió, xarxes socials i esfera pública, es proposen les recomanacions següents:

- Proposar vies per a establir marcs d'actuació/regulació consensuats perquè les plataformes, els mitjans i les organitzacions puguin afrontar la propagació d'informacions falses.
- Fomentar l'educació mediàtica amb mesures tals com:
 - Determinar les necessitats de l'alumnat, que es troba immers en la societat del coneixement digital, necessitats en el que correspon a la informació, l'anàlisi, els usos i la producció de continguts, formats i mitjans.
 - Promoure estratègies de vinculació afectiva amb l'alumnat que condicionen la seua mirada cap a les noves maneres de generar, compartir i socialitzar el coneixement.
 - Dissenyar accions d'alfabetització mediàtica i informativa per a la vida quotidiana amb un segell recreatiu, inserit en accions d'oci i en la galàxia digital.
 - Planificar experiències d'aprenentatge per a ser implementades en el context educatiu i que faciliten la constitució de la competència mediàtica en l'alumnat.
 - Establir pràctiques escolars que descriguin les noves maneres de compartir tant el coneixement com la informació, i que es troben d'acord amb les demandes de la societat actual.

(Publicat en l'apartat "Documents d'interés")

- Analitzar la interactivitat com a estratègia narrativa en els xarxes digitals.
- Conèixer les estratègies narratives inherents als mitjans digitals, així com els diferents vies que tenim per a relacionar-nos amb elles.
- Establir accions de suport a la diversitat i sostenibilitat de l'ecosistema de mitjans/esfera digital per part de la Unió Europea, que hauria d'aportar partides econòmiques per a tals accions.
- Fomentar les vies que facen possible proporcionar estratègies de fact checking a la ciutadania. En este sentit, es fa necessari la creació d'una xarxa europea de verificació composta per membres de la International Fact-checking Network
- Introduir reformes legislatives per a evitar que els webs que publiquen informacions falses puguen albergar publicitat. En este sentit, convé recordar la necessitat de reforçar la capacitat dels sistemes judicials per a afrontar el tema dels delictes d'odi, així com la formació de les persones que exercixen com a jutges, fiscals, etc.
- Establir mecanismes per a poder dur a terme el reclam d'una major transparència en el funcionament dels algorismes que (re)difonen estes informacions falses.
- Abordar la qüestió dels discursos d'odi com si es tractara de discursos socials, ja que tota manifestació d'odi és conseqüència de processos de creació inscrits en la història i condicionats per aspectes de diversa índole.
- Desenvolupar marcs d'actuació que exigisquen a les plataformes mostrar informació i ferramentes perquè les persones usuàries tinguen la capacitat de prendre decisions referides als serveis digitals que estiguen usant. En la mateixa línia, les plataformes han de respondre davant les parts interessades significatives, les persones usuàries, el sector i el sistema regulador en la implantació de les seues condicions de servei i les polítiques de contingut.
- Articular mecanismes perquè els sistemes reguladors tinguen la potestat d'encarregar investigacions de revisió de tercers, especialment en aquells casos en els quals es tinguen indicis que posen en dubte el funcionament correcte o l'enfocament de qualsevol plataforma o tecnologia emergent.
- El context digital necessita fins i tot anar més enllà de concrecions jurídiques, ja que requereix extrapolar a l'àmbit algorítmic els fonaments democràtics; en este sentit, cal reforçar marcs d'actuació com l'anunciat l'any 2021 pel Govern d'Espanya: la creació d'agències encarregades del control de les plataformes i de la intel·ligència artificial.

Es tracta d'un conjunt de recomanacions que, al cap i a la fi, formen part del propòsit de promoure un ecosistema comunicatiu digital basat en la transparència, que atorgue rellevància a la informació de qualitat, que proporcione ferramentes per a localitzar la desinformació i que puga anar establint mecanismes per a protegir la democràcia i per a facilitar els processos de canvis legislatius. En certa manera, l'any 2017 Alemanya ja va iniciar este procés, quan va aprovar la Llei de Xarxes, l'anomenada localment com a NetzDG i globalment com Network Enforcement Act. En ella es determinaven uns paràmetres de responsabilitat de les plataformes respecte als continguts que hi ha en

(Publicat en l'apartat "Documents d'interés")

elles, la llei fins i tot explicita els criteris que han de servir per a descriure els continguts que es consideren irregulars i concretes franges de temps per a l'eliminació de continguts considerats il·legals.

El substrat del marc regulador alemany emfatitza una actuació en l'àmbit digital dels models de supervisió tradicional (basats en el control i en la vigilància del discurs); esta visió de governança del discurs proposa unes pautes de control de les xarxes centrades en la col·laboració entre estaments de vigilància estatals i privats sobre el discurs en línia.

No obstant això, i com última recomanació, convé posar en relleu que seria interessant instar les administracions públiques a planificar estructures emmarcades fora de la justícia penal, estratègies i plans d'acció en els quals la comunitat s'involucre en situacions de resolucions de conflictes extrajudicials en les quals coparticipen les parts involucrades.